

זהר הקדוש עם ביאור הכתר והכבוד

פרשת בא + מעם לקיחת שה לפסח

רעה צאן. ומקשה רבי חייא, אם 'תועבת מצרים כל רועי צאן' היינו שהיו מתעבים ושונאים כל רועי צאן, קשה, וכי מלפא דהוה שליט על כל ארעא, ואבא למלפא, עביד פדא - וכי יוסף הצדיק שהיה מלך שהיה שולט על כל הארץ, והיה אב למלכות, עושה כך

רבי חייא יבאר הטעם שלקחו דוקא שה לקרבן פסח. ויבאר כי הוא משום שהחשיבו המצרים את השה לעבודה זרה, ויוכיח זאת מן הכתוב. ויוסיף לבאר על פי זה הטעם שהעמיד יוסף את אחיו להיות רועי צאן במצרים. ואחר כך יחזור לבאר בפרטות איך נכנע ונשפל יראתם של המצרים שהוא השה על ידי סדר הקרבת הפסח במצרים.

צאן, הרי ברצונו היה שם אותם במקום נעלה ומכובד יותר. ועביד לאחוי דישנאון להון ולא יחשבון להון - ועוד שעשה לאחוי שישנאו אותם ולא יחשיבו אותם על ידי שהשתדל למעבד להון רועי צאן - לעשות אותם רועי צאן, להיות מתועבים ושונאים לפני המצרים, לפי מה שסלקא דעתן לפרש כי 'תועבת מצרים כל רועי צאן' היינו שהיו מתעבים ושונאים אותם.

ומתוך רבי חייא שארבה בזה שהעמיד יוסף את אחיו להיות רועי צאן הרים את קרנם בעיני המצרים.

ומשיב רבי חייא, אלא ודאי 'תועבת מצרים' אין פירושו שהיו שונאים רועי הצאן על מצרים, אלא דחלא ואלהא דילהון אקרי הכי - כי יראתם ואלוהי שלהם נקרא תועבה בכינוי לשון. ועל דא פתיב - והוא גם כוונת הכתוב שהובא לעיל במכת ערוב 'הו נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלגו', כי הכוונה היא שהיא יראתם של המצרים. על כן אמר יוסף בלבו, הרי כל מיטב מצרים היא ארץ רעמסס, וההיא ארעא אפרישו לדחלא דלהון דרעיא ולמיהה בקל ענוגין דעלמא - ואת ארץ רעמסס הפרישו המצרים עבור יראתם שהוא הצאן למקום מרעה וכדי שילכו שם הצאן בכל תענוגי העולם, וכל מצראי חשיבו לאינון דרעאן לדחליהון, פדחליהון - וכל המצרים מחשיבים לאותם שרועים את יראתם כאילו הם יראתם עצמם. ולכן אמר יוסף, אעביד לאחי דירתון ההיא ארעא, ויסגדון לון מצראי, ויחשבון לון פדקא יאות - אעשה לאחי שיירשו את ארץ רעמסס, וישתחוו להם המצרים, ויחשיבו אותם כראוי. והיינו דכתיב - וזהו מה שכתוב שהטעם שהיה חפץ יוסף להושיבם להיות רועי צאן בארץ גשן הוא 'פי תועבת מצרים כל רועה צאן', והיינו שהמצרים מחשיבו לון פדחליהון - המצרים מחשיבים את רועי הצאן כאילו הם יראתם עצמם, ואין הכוונה שהם מתעבים ושונאים את רועי הצאן.

רבי יוסי מקשה על מה שביאר רבי חייא שרועי הצאן היו חשובים כעבודה זרה בעיני המצרים, שהרי הקב"ה נפרע גם מן העבודה זרה עצמה.

אמר רבי יוסי ושאל לרבי חייא, והא תנינן, כמה דאתפרע קודשא קודשא ברין הוא מאינון דפלחי לעבודה זרה, הכי אתפרע מעבודה זרה ממש - שכשם שנפרע הקדוש ברוך הוא מאותם שעובדים לעבודה זרה, כך נפרע גם מעבודה זרה עצמה. ואם כן קשה, וכי יוסף עביד לאחוי - וכי

רבי חייא פתח, 'בארבעה עשר יום לחודש פסח' ונו' (במדבר כח טז). אימרא דאיהו פסחא, אמאי. אלא דחלא דמצראי ואלהא דלהון הוה אמרא, בגין דמצראי פלחין למול טלה, ובגין פה פלחין לאימרא.

תא חוי, פתיב (שם ח כא) 'הו נזבח את תועבת מצרים'. מאי 'תועבת מצרים', וכי על דישנאין ליה פתיב 'תועבת מצרים'. אלא דחלא דמצראי ואלהא דילהון אקרי 'תועבת מצרים', כמה דכתיב (דברים יח ט) 'בתועבת הגוים', דחלא דשאר עמין.

תא חוי חכמתא דיוסף. דכתיב (בראשית מז ב) 'ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים', ואוליף לון למימר 'אנשי מקנה היו עבדיך' (שם מז לג). וכי מלפא דהוה שליט על כל ארעא ואבא למלפא, עביד פדא, ועביד לאחוי דישנאון להון ולא יחשבון להון, למעבד להון רועי צאן.

אלא ודאי 'תועבת מצרים' דחלא ואלהא דילהון אקרי הכי, ועל דא כתיב 'הו נזבח את תועבת מצרים'. אמר יוסף, כל מיטב מצרים היא ארץ רעמסס, וההיא ארעא אפרישו לדחלא דלהון לרעיא ולמיהה בקל ענוגין דעלמא, וכל מצראי חשיבו לאינון דרעאן לדחליהון, פדחליהון. אעביד לאחי דירתון ההיא ארעא, ויסגדון לון מצראי, ויחשבון לון פדקא יאות. והיינו דכתיב 'פי תועבת מצרים כל רועה צאן', מחשבין לון פדחליהון.

אמר רבי יוסי, והא תנינן כמה דאתפרע קודשא ברין הוא מאינון דפלחי לעבודה זרה, הכי אתפרע מעבודה זרה ממש. וכי יוסף עביד לאחוי

רבי חייא פתח 'ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש פסח לה' וגו' (במדבר כח טז), ושואל אימרא דאיהו פסחא, אמאי - השה שהיה לקרבן פסח, מדוע היו צריכים לקחת דוקא שה, כמו שנאמר (שמות יב ג) 'דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לביתו, ולא בהמה אחרת. ומשיב, אלא דחלא דמצראי ואלהא דלהון הוה אמרא - השה היה יראתם של המצרים ואלוה שלהם. והטעם שהחשיבו את השה ליראתם הוא, בגין דמצראי פלחין - כיון שהמצרים עובדים למול טלה, ובגין פה פלחין לאימרא - ולכן היו עובדים גם כן לשה הגשמי הנשפע ממזל טלה.

על מה שהתבאר שהשה היה יראתם של המצרים, מביא רבי חייא ראיה מן המקרא.

תא חזי - בוא ראה מן הכתוב שיראתם של המצרים היתה השה. כי הנה כתיב (שם ח כב) כאשר אמר פרעה למשה במכת ערוב שיעבדו את ה' בתוך מצרים, 'ויאמר משה לא נכון לעשות פן פי תועבת מצרים נזבח לה' אלהינו הו נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלגו, הרי שהיו המצרים מחבבים את השה. ומדייק רבי חייא, מאי 'תועבת מצרים', מדוע נקרא השה בלשון זה, וכי על דישנאין ליה - וכי על שם שהיו המצרים שונאים ומתעבים את השה פתיב 'תועבת מצרים', הרי זה לא יתכן, שהרי כתוב 'לא יסקלגו, הרי שהיו מוקירים ומחבבים את השה. אלא דחלא דמצראי ואלהא דילהון - אלא על שם שהיה השה יראתם של המצרים ואלוה שלהם, לכן אקרי - נקרא 'תועבת מצרים', שהוא כינוי לעבודה זרה, כמה דכתיב (דברים יח ט) 'בתועבת הגוים', שמשמעו דחלא דשאר עמין - היראה של שאר האומות שהיו עובדים להן.

לאחר שהתבאר כי הלשון 'תועבת מצרים' היא כינוי לעבודה זרה, מבאר בזה רבי חייא מה שהעמיד יוסף את אחיו במצרים להיות רועי צאן.

תא חזי חכמתא דיוסף - בוא ראה חכמתו של יוסף, דכתיב - כי הנה כתוב כאשר ירדו אחי יוסף למצרים לאחר שנתגלה אליהם, 'ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים' ויצניגם לפני פרעה' (בראשית מז ב), ואוליף לון למימר - ומתחילה לימד אותם מה לומר לפרעה, שנאמר (שם מז לג-לד), 'והיה פי יקרא לכם פרעה ואמר מה פגשתיכם, ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעוריינו ועד עתה גם אנוהו גם אבותינו בעבור תשבנו בארץ גשן פי תועבת מצרים כל

יוסף עושה לאחיו שיהיו עבודה זרה על ידי שעשאם רועי צאן, הרי הקב"ה נפרע גם מן העבודה זרה עצמה. אמר ליה רבי חייא והשיב לרבי יוסי, לא עביד יוסף לאחוי - לא היתה כוונת יוסף בזה שיהיו אחיו חשובים על ידי שיעשו עבודה זרה, אלא יוסף עביד לון לשלטאה על עבודה זרה דילהון ולאכפאי עבודה זרה דילהון תחות ידיהו, ולרדאה לון במקל - עשה אותם שישלטו על הצאן שהוא העבודה זרה שלהם, כדי לכפות את העבודה זרה שלהם תחת ידיהם, ולרדות אותם במקל.

כיון שביאר רבי חייא שעל ידי שהיו השבטים רועי צאן שלטו והכניעו את העבודה זרה של המצרים, מוסיף שעל ידי זה שלטו על כל מצרים.

ומוסיף רבי חייא, אמר יוסף בלבו, אי ישלטון אחי על עבודה זרה דילהון, כל שפון דישלטון על גרמיהו - אם ישלטו אחיי על העבודה זרה שלהם, כל שכן שישלטו על המצרים עצמם, ובגין כך - ומשום כך אותיב לון במיטב ארעא - הושיב יוסף את אחיו בארץ רעמסס שהוא מיטב ארץ מצרים, כדי שישלטו על העבודה זרה שלהם, ועל ידי זה ואשליט לון על כל ארעא - והשליט אותם על כל ארץ מצרים. כי השליטה על העבודה זרה שלהם היא השליטה על השר שלהם שממנו מגיע השפע למצרים, וכאשר הם שולטים עליו מגיע תחילה מיטב השפע לישראל, ורק המותר מגיע על ידם לשאר מצרים, נמצא שעל ידי שהיו שולטים על העבודה זרה שלהם היו שולטים על כל מצרים.

לאחר שהתבאר שהשה היה העבודה זרה של המצרים, חוזר רבי חייא במה שפתח לבאר מדוע היה בא הפסח מן השה דוקא.

ומוסיק רבי חייא, ועל דא - ועל כן יבואר השאלה, אמרא דאיהו פסח אמאי - השה שהוא נבחר לקרבן פסח, מדוע נבחר לכך דוקא השה. אלא הטעם, כי הנה דחלא דמצראי ואלהא

דילהון הנה אימרא - יראתם של המצרים ואלוה שלהם היה השה, אמר קודשא בריך הוא, מבגשור לחדש סיבנו דחלא דילהון דמצראי - לכך אמר הקדוש ברוך הוא מיום עשירי לחודש ניסן תקחו את יראתם של המצרים, ותפשו ליה, ויהא חד ותרין ותלת - ותפסו אותו, ויהיה קשור ונתפס במאסר שלכם יום ראשון שני ושלישי בשבוע שהיה אז י"א י"ב וי"ג ניסן, וביומא רביעאה אפיקו ליה לדינא, ואתפשו עליה - וביום הרביעי בשבוע שהוא יום י"ד ניסן הוציאו אותו לדין, והתאספו עליו לשוחטו.

רבי חייא מוסיף שקשירת ושחיתת הפסח היתה המכה הקשה ביותר למצרים. ובשעתא דמצראי הוון שמעין קל דחלא דילהון דתפיש בתפישה דישראל ולא יכלין לשזבא ליה - ובשעה שהיו שומעים המצרים את קול יראתם שהוא תפוס במאסר של בני ישראל ואינם יכולים להצילו, הוון בכאן, והוה קשיא עלייהו פאילו גרמיהו אתעקידו לקטלא - היו בוכים, והיה קשה עליהם כאילו הם עצמם נעקדו להישחט. לכן אמר קודשא בריך הוא לבני ישראל, יהיה תפיש ברשותיכו יומא בטר יומא ארבעה יומין, בגין דיתחמוז יתיה תפיש - יהיה השה תפוס ברשותכם יום אחר יום עד ארבעה ימים, כדי שיראו המצרים את יראתם תפוס, וביומא רביעאה אפיקו ליה לקטלא, ויחמוז ליה מצראי היך אתון עבדין ביה דינא - וביום הרביעי הוציאו אותו לשחיטה, ויראו אותו המצרים איך אתם עושים בו דין, ודא קשיא להו מן פל מכתשי דעבד לון קודשא בריך הוא, אינון דיגין דיעבדון בדחליהון - ואלו הדינים שיעשו בני ישראל לשה שהוא יראתם, קשה יותר למצרים יותר מכל המכות שעשה להם הקדוש ברוך הוא.

עבודה זרה. אמר ליה, לא עביד יוסף לאחוי עבודה זרה, אלא עביד לון לשלטאה על עבודה זרה דילהון, ולאכפאי עבודה זרה דילהון תחות ידיהו, ולרדאה לון במקל.

אמר יוסף, אי ישלטון אחי על עבודה זרה דילהון, כל שפון דישלטון על גרמיהו. ובגין כך אותיב לון במיטב ארעא ואשליט לון על כל ארעא. ועל דא, אמרא דאיהו פסח אמאי. אלא דחלא דמצראי ואלהא דילהון הנה אימרא. אמר קודשא בריך הוא, מבגשור לחדש סיבנו דחלא דילהון דמצראי ותפשו ליה, ויהא אסור ותפיש בתפישה דילכוון יומא חד ותרין ותלת. וביומא רביעאה אפיקו ליה לדינא ואתפשו עליה.

ובשעתא דמצראי הוון שמעין קל דחלא דילהון דתפיש בתפישה דישראל ולא יכלין לשזבא ליה, הוון בכאן, והוה קשיא עלייהו פאילו גרמיהו אתעקידו לקטלא. אמר קודשא בריך הוא, יהיה תפיש ברשותיכו יומא בטר יומא ארבעה יומין, בגין דיתחמוז יתיה תפיש, וביומא רביעאה אפיקו ליה לקטלא, ויחמוז ליה מצראי היך אתון עבדין ביה דינא ודא קשיא להו מן פל מכתשי דעבד לון קודשא בריך הוא, אינון דיגין דיעבדון בדחליהון.

נפשי צמאה לדעת נל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

